

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 14 K, za pol leta 7 K; za četrt leta 3.50 K, mesečno 1.20 K. za Nemčijo za pol leta 7.90, za četrt leta 4 K; za Ameriko za pol leta 9.50 K za četrt leta 4.80 K

Posamezna številka 18 v.

Reklamacije so poštnine proste Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati: Enostopna peti-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

140. številka.

V Ljubljani, v torek, dne 28. decembra 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Zadopise in rokopise za list: Uredništvo: «Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne pošiljave naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Strokovnim organizacijam!

Po sklepu strokovne komisije v Ljubljani sklicujemo na 9. januarja 1910 v salon Hafnerjeve pivarne na sv. Petra cesti št. 47 v Ljubljani

konferenco

vseh strokovnih organizacij iz slovenskega ozemlja.

Prosimo, da vse strokovne organizacije zanesljivo pošljejo na to konferenco saj po enega zastopnika. Pravico ima sicer vsaka organizacija poslati na vsakih 100 po enega zastopnika. Stroške delegiranja nosijo organizacije same.

Dnevni red konference boji:

1. Poročilo o strokovnih organizacijah na slovenskem ozemlju.
2. Ustanovitev «Zveze strokovnih organizacij na slovenskem ozemlju».
3. Tisk.
4. Raznoterosti.

Zborovanje se prične točno ob 9. uri dopoldne in bo omejeno samo na en dan.

Za strokovno tajništvo:

Franco Tokan. Anton Kristan.
Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6.

Proračunski odsek.

Važno znamenje ozdravljenja razmer v državnem zboru je normalno delo, s katerim je proračunski odsek v pondeljek rešil proračunski provizorij. Razprava je bila zopet taka, kakor v časih, ko se je razumevalo samo ob sebi, da večina podpira svojo vlado in da izvršuje opozicija kritiko, seveda vedno pripravljena, da izpodnese vladi tla. Provizorični proračun je v teh razmerah seveda dobil

večino, kar pa ne pomeni ničesar za bodočnost Bienerthove vlade.

V debato je posegel za vlado ministrski predsednik baron Bienerth ter govorniki vseh večjih strank.

Baron Bienerth je zavračal očitaje, da je vlada nasprotna parlamentu in dementiral, da ima vlada skriven pakt z Ogrsko. Oporekal je očitaju, da je vlada protislovenska. Govoril je nadalje o nalogah, ki jih ima avstrijski parlament rešiti. — Stranke naj se najprej zedinijo glede na program za prihodnje leto ali vsaj za prihodnje zasedanje. Nato pa bi bilo treba rešiti narodnostne preporne točke. Kar se tiče rekonstrukcije ministrstva, je dejal ministrski predsednik, da naj bi bila to nekaka rezultanta sporazuma posameznih strank, prej morajo seveda biti izpolnjeni nekateri pogoji, predvsem mora biti rešen proračunski provizorij. Finančni minister Bilinski je apeliral na odsek, naj pravočasno reši proračun. Pečal se je tudi s posameznimi točkami proračunske predloge, jih utemeljeval in priporočal, da se sprejmejo.

Za socialno-demokratsko zvezo je govoril dr. Adler, ki je izjavil, da bodo socialni demokratje glasovali proti vladi, torej tudi proti proračunu. Ministrski predsednik je izkušal, spraviti posamezne socialno-demokratske govornike vzajemno v nasprotje. Toda prepričan naj bo, da se vjema mnenje vseh socialnih demokratov v tem, da je sedanja vlada škodljiva in zrela za odstop. Kar se tiče kredita 109 milijonov, zahtevajo socialni demokratje ločeno glasovanje; kajti tistih 89 milijonov, ki se imajo porabiti za investicije na železnicah, odobravajo, ostale svote pa nikakor ne.

Sodrug dr. Diamand je govoril posebno o galiskih razmerah.

Sodrug dr. Nemeč je protestiral proti raznim nastopom vladnih organov zoper socialne demokrate. Govoril je tudi o dunajskem procesu zaradi «veleizdajstva» ter je dejal, da je ta proces

blamaža za avstrijsko diplomacijo, ki pokazuje, s kakšnimi zadevami se bavi in v kakšne namene se izdaje državni denar.

Sodrug dr. Ellenbogen je polemiziral s Kramarjem in je dejal, da bi bil parlament že pol leta lahko delal, če bi se bil poleti začel boj proti obstrukciji, kakor so svetovali socialni demokratje. Seveda so že takrat socialni demokratje računali z demokracijo; kajti čas, ko so se prezirali argumenti s ceste, je za Avstrijo minil. Smešno je, če se nemške stranke zdaj same sebi smilijo kot premagane. Noben narod, tudi ne nemški, ni premagan. Podlegli so le trije faktorji: Najprej in najbolj temeljito list «Neue Freie Presse», potem Chocova skupina, ki je rekla, da bo razbila parlament in pa Wolfova skupina. Da se premagani ti trije faktorji, mora veseliti vsakega prijatelja parlamenta.

Po zaključku debate se je glasovalo. Za prehod na specialno debato so glasovali: Battaglia Baumgartner, Conci, Fuchs, Globinski, Gorski, Rudolf Gruber, Herzmansky, Kolischer, Kozlowski, Markhl, Mayr, Morsey, Hormuzaki, Pacher, Pergelt, Prochazka, Schmid, Schraffl, Staniezcewski, Steinwender, Sylvester, Wittek, Wolf: proti: Adler, Beer, Choc, Diamand, Ellenbogen, Gostinčar, Korošec, Kotlar, Kramar, Nemeč, Pittoni, Prokesch, Seitz, Stanek, Schillinger, Šramek, Tomschik, Tresić torej 26 za, 18 proti. Odsotnih je bilo 7 poslancev.

V specialni debati se je potem sprejel proračunski provizorij z nekaterimi izprememabami, ki jih je bil predlagal dr. Steinwender. § 3. ki dovoljuje vladi kreditno operacijo za 139 milijonov, se sedaj glasi:

Vlada se pooblašča, da najame sledeče zneske s kreditno operacijo:

1. Za odplačilo splošnega državnega dolga 18,089.995 K
2. Za izredne potrebe deželne brambe 2,526.310 »

PODLISTEK.

E. Kristan:

Žalostna humoreska.

Konec.

«Talenta! Talenta! Pa značaja ni imel. Povejte no, kaj pa je postalo iz njega? Ali si je kaj prihranil?»

«Gospod župan, usoda slovenskega pesnika —»

«Nikar ne pojte te stare pesmi. Ministrskih dohodkov ne more imeti literat; tudi ni treba. A Rogač je bil vagabund; vagabund, vam pravim. Več kakor pet let že nihče ni vedel, kje se potepa. Prepričan sem, da ga nihče več ne bi poznal.»

«Vse res, gospod župan. A pesnik je bil vendarle. Sami seba počastimo, ako mu napravimo lep pogreb. Nazadnje gre tu za narod. Pokažemo, da nismo tako siromašni, kakor se nam očit.»

«To pač, to. Veste kaj? Pokličite mi nekoliko občinskih svetovalcev, pa sklenemo, da ga pokopljemo na občinske stroške. In napišite mi nekoliko podatkov, pa tako, da bude spodobno. Porabim jih za govor nad grobom.»

«Tako, gospod župan» . . .

Fran Rogač je dobil pogreb prvega razreda z vso parado, ki je je premogel Vrbevnik. Rako so pokrivali lepi venci s trakovi, godba je igrala in pevci so polni sila ginljivo. Nekoliko društev in deputacij je šlo za vozom in pa mnogo gospodov,

dam in naroda. Radi godbe in ker se je čulo, da bo župan govoril, se je tudi med potom pridružilo še mnogo radovednežev. O Rogaču so pač vedeli malo ali pa nič; drug drugega je povpraševal, kdo in kaj je bil mrlič.

«Poet je bil, poet iz Ljubljane», je pripovedoval barvar Zoltek neznancu, ki je ravnokar pristopil. Bil je kosmat in obleka mu ni bila ravno nova. A zelo se je zanimal za mrliča.

«Kako pa mu je bilo ime?» je vprašal.

Barvar je bil ponosen, da mu je lahko odgovoril, pa je dejal: «France Rogač se je pisal. France — kakor Prešeren. Tudi njegove pesmi so bile take kakor Prešereneve. Kaj nič ne veste o njem? Vsak boljši Slovenec pozna njegove pesmi.»

«Kaj res? Tedaj je pa menda malo boljših Slovencev med Slovenci,» je odvrnil neznanec in hudomušno se je nasmehnil.

Sprevod je dospel na pokopališče, kjer so zvonili, kakor kadar pokopljejo škofa. Po blagoslovu se društva zapela «Lahka ti bodi zemljica» in «Spavaj sladko». Potem je pristopil župan k odprtemu grobu, snel cilindar, se odkasljajal, pa izpregovoril:

«Fran Rogač, s solznimi očmi se poslavljamo od Tebe. Narod Te je izgubil, narod žaluje ob Tvojem grobu. Kajti narodu si podaril plodove Tvojega uma in narod je vedno hvaležen. Majhni smo, a s svojimi talenti se lahko podičimo. Tudi Ti si stal na slovenskem Parnasu in za vse veke Ti je zagotovljeno to mesto. Nesmrtno ostanejo

Tvoje «Zimske cvetice», sveža, zdrava ostrom Tvojih «Trnul» bo razveseljevala še naše vnuke, in iz življenja zajeti tipi Tvojih «Možakov» ostanejo živi, dokler bode naš mili narod na svetu. Hvaležni Tvoji muzi polagamo te vence na Tvoj grob; od Tvojega trupla jemljemo slovo. Tvoj duh pa nas nikdar ne zapusti. Živ ostaneš, Fran Rogač, med nami. Zbogom, zbogom, dišni, ljubljeni pesnik naš.»

Možje so zrl predse, nekateri so kimali, dame pa so potegovale robce iz žepov in mošnjic. Nastala je pavza. Pričakovali so, da izpregovori še kak zastopnik literature — ali česar že bodi. A ker se to ni zgodilo, je pristopil neznanec k županu pa ga je prosil, naj mu dovoli reči par besed, češ: «Poznam Rogača kakor samega sebe in rad ga imam kakor samega sebe.» Gospod župan se je začudil pa je molče dovolil.

In neznanec je začel na glas:

«Poznal sem Franceta Rogača, pesnika slovenskega, kakor ga pač nihče drugi ni poznal. Od mladih nog sva bila nerazdružljiva in najbolje označim najino zvezo, ako pravim: «Tičala sva kar v eni koži.»

Zglasilo se je nekoliko klicev: Čujmo! Čujmo! Neznanec pa je nadaljeval:

«Kar je veselilo Franceta Rogača, je bilo meni prijetno; kar ga je bolelo, je bolelo tudi mene. In lahko vam pravim, tužni žalovalci: rad se je smejal! To pa je skoraj čudno, kajti malo so skrbeli ljudje za njegovo veselje. In če ne bi bil ime

3. Za izredne potrebe državnih železnic, ki zvišajo njih temeljno vrednost	66,500 000 K
4. Za izredne obratne potrebe državnih železnic	22,500 000 »
5. Za povračilo leta 1908 in 1909 od družbe državnih železnic (st. 59) porabljenih investicij, za pomnoženje materiala in za poprave železniškega inventarja	29 600 000 »

Skupaj 139,216,305 K

Večina je tudi odobrila spomladno izdajo državnih zakladnih listov za 220 milijonov kron.

Za poročevalca v zbornici je bil izvoljen poslanec Steinwender.

Kralj Leopold II.

V petek dne 17. decembra je belgijski kralj Leopold II. zjutraj ob pol 3. uri zatisnil oči za vedno. Dolgo je bolehal in do zadnjega časa so še mislili, da ga bo operacija rešila smrti. Kmalu po operaciji se je pa njegovo stanje poslabšalo. V četrtek na večer se je počutil razmeroma boljše. Zdravniki so že upali na njegovo zboljšanje, ker je postal kralj nekako čudno živahen in razkladal okoli stoječim svoj načrt za bodoče potovanje v Francijo. Okoli 2. ure 20 minut zjutraj se je pa kralj prebudil z globokim vzdihljajem iz spanja. Usmiljenka, ki je bdela pri njem, je takoj poklicala zdravnika, kateremu je kralj še zaklical: «Jaz se zadušim, doktor», in je izdihnil. Vbrizgali so mu takoj morfij, pa je bilo že prepozno.

Vzrok dolgoletnega bolehanja in smrti kralja so črevesne bolezni, na katerih je umrl kralj hudo trpel. Takoj po smrti so brzojavno sklicali vse člane kraljeve rodbine. Kraljevi prestol bi moral zasesti po dednem pravu kraljev brat grof Filip flandernski, ki je pa 17. novembra 1905 umrl. Pravico do prestola ima tedaj njegov sin princ Albert, ki je poročen s princezino Elizabeto, hčerjo nedavno umrlega vojvode Karla Teodorja bavarskega.

S kraljem Leopoldom je umrl pravi vladar 20. stoletja. S svojim življenjem je popolnoma prekučnil vse navadne pojme o kraljevstvu, o kraljevskem poklicu in dostojanstvu, o posebnosti in nadčloveški izolaciji vladarjev «po božji milosti». Leopold II. je bil predvsem finančnik in trgovski spekulant ter je imel na tem polju zmožnosti, za katere bi ga lahko zavidali najznamenitejši kupčevalci vseh časov. In kronani mož je znal rabiti svoje zmožnosti. Kapital in obresti — to so bile njegove vsakdanje misli in znal je rabiti svoj kapital, da mu je nosil obresti kakor češplje ob najboljši letini. Njegova največja gospodarska spekulacija je bila ustanovitev države ob Kongu, ki ni imela druge naloge kakor polniti Leopoldove blagajne. Država ob Kongu pa pokriva tudi eno najzalostnejših strani svetovne zgodovine. Kar se je tam počenjalo z ubogimi zamorci, ki so morali znašati na kupe bogastvo dežele, kavčuk, slonovo

lastnega humorja za vse življenje, bi se bil moral pač neprenehoma jokati. Kajti prilagalo se je ljudem, ako se slišali, da strada, plesale so jim duše, ako so videli, da ga iščejo biriči in kdor mu je mogel podtakniti nogo, mu je je rad podtaknil. Toda ljudje niso poznali Franceta Rogaća in tudi njegovih pesmi niso poznali. O «Zimskih cveticah» so vedeli, da je človeka zazeblo, če je čital tiste nesentimentalne verzice, če so o «Trnulah» le slišali, so delali kisle obraze vsi «Možakarji» pa so se tako penili jeze, ker se jih je drznil portretirati, da niso hoteli videti svojih portretov. Franc Rogać pa je bil dobre volje, smejal se je, kadar so se jezili, smejal se je, kadar so hoteli jeziti njega in smeje se tudi ob tej uri, videč, da ga hočejo častiti, ki bi ga bili pustili lakote in mraza poginiti, ko ga imajo za mrtvega. A rekel je gospod župan: Fran Rogać je živ. Mrtev je siromak tam v grobu, ki mu je sedaj menda dobro in ki ni kriv, da ima enako ime, kakor tisti, ki so ga vedno imenovali capina in vagabunda; živ pa je tisti Fran Rogać, kateremu ste ravnokar izkazali čast, namenjeno samim sebi. In smeje se živi Fran Rogać — habaha! — in se vam zahvaljuje pa se vam klanja. Kajti prezgodaj ste me hoteli pokopati. Ostanite zdravi, kakor sem zdrav jaz sam!»

In polagoma je odšel Fran Rogać.

Zalovalci pa so se spogledavali in niso vedeli, ali bi se togotili, ali bi se sramoyali. Bilo jim je, kakor bi od daleč prihajal hudomušen smeh . . .

kost i. t. d., bije kulturi dvajsetega stoletja z obema pestmi v obraz. Trpinčili so jih, bičali do krvi, zapirali v smradne luknje, s pomočjo lopovskih sodišč so jih streljali in obešali; če reveži niso prinesli dovolj blaga, ni bilo nič nenavadnega, da so jim kar odsekali roke. Leopold je bil obveščen o vseh teh grozotah, ne da bi se bil ganil. A ko mu je afričanska država dala, kar je mogla, in ko je prišla še angleška konkurenca, je obesil Kongo Belgiji za drag denar na vrat.

Leopold je bil tudi oče, ampak tak, da bi ga bili povsod imenovali kakor strašilo, če ne bi bil nosil krone. Svoje dve hčeri, bivšo vdovo avstrijskega pokojnega prestolonalednika Rudolfa, sedanjio grofice Lonyaj, Stefanijo, in princesinjo Luizo kobursko je naravnost sovražil in še, ko je ležal na smrtni postelji, ni dovolil, da bi ga obiskali. Poskrbel je tudi kolikor je mogel, da jima ne pride v roke več dedščine nego jima mora biti po postavi nakazano. O njegovem privatnem življenju se je pripovedalo več pikantnih anekdot nego o katerikoli drugi kronani glavi. Svojo zadnjo ljubico je kot vdovec vzel za ženo, pač le morganatično («na levo roko») in ji je dal naslov kneginje Vaughan. Za njeno blaginjo je pač skrbel nežno in brižno. Še pred smrtjo je prodal razna posestva, da je mogel denar oddati svoji baronici in prepričati, da bi ga dobile njegove hčeri.

Kapitalistični značaj naše dobe je razumel Leopold kakor malo kateri njegovih tovarišev po poklicu. Belgijska buržoazija lahko pravi, da je izgubila svojega pravega kralja.

Politični odsevi.

* **Klub nemških socialno demokratičnih poslancev** v avstrijskem državnem zboru je objavil manifest, v katerem se ozira na zadnje državnozbornsko zasedanje, opozarja na to, da se je doslej trajno delovanje odseka za socialno zavarovanje, da so se sprejeli zakoni za trgovske pomočnike, za delavni čas v trgovski obrti, za zavarovanje stavbinskih delavcev za nezgode, ter omenja, da se je socialno-demokratična zveza v prvi vrsti bojevala za delavnost parlamenta, ki se je končno dosegla z izpremembo državnozbornskega opravilnika. Narodnim radikalcem pove manifest po zaslugi, kar jim gre.

* **Državni zbor**, ki se je pred božičnimi prazniki odgodil na nedoločen čas, dobi dva nova podpredsednika, tako da bodo vsi narodi zastopani v predsedništvu. Nova hosta Rusin Romančuk in Italijan dr. Conci. Krščanski socialci so baje nezadovoljni s predsednikom Pattaiem in mislijo na njegovo mesto predlagati Ebenhocha, bivšega poljedelskega ministra.

* **Ogrska kriza** se je vendar pomaknila korak naprej. Lukač, ki je bil dolgo časa kraljev zupnik, je bil določen za ministrskega predsednika in obravnava zdaj pridno z Justhovo stranko. Baje ima obširna pooblastila tudi za ta slučaj, če se ne posreči uprava. To se seveda ne more razlagati drugače, kakor da se žuga madžarskim strankam z neustavno vlado. Na vsak način je položaj na Ogrskem nadvse zanimiv in napet.

* **Ogrski listi** poročajo, da bo novo ministristvo sestavljeno sledeče: predsedstvo in finance Lukač, pravosodstvo Lukovik Hollo, trgovino grof Batthyany, poljedelstvo grof Teleky, nauk dvorni svetnik Völdö, honvedni minister Hoffmann ali pa Jekelfalussy, minister za Hrvatsko Josipović. Ako bo Košut podpiral novo ministristvo, bo še nadalje obdržal trgovsko ministristvo.

* **Atentat v Peterburgu.** V zbirališču politične policije v Peterburgu, na Astrahanski cesti, se je razpočila bomba. Nevarno ranjen je bil detektiv, umorjen polkovnik politične policije, Karpov. Lastnika stanovanja Voskresenskoga so na begu prijeli in dobili pri njem sedem ponarejenih potnih listov. Izpovedati ni hotel ničesar. Ko je vdrila policija po eksploziji v hišo, je videla grozen prizor. Vse šipe so razbili projektili. Več zidov v zgornjih nadstropjih je porušenih. Skrivnostno stanovanje na Astrahanski cesti je bilo shajališče ruske tajne policije z revolucionarji. Ko je prišel šef ruske tajne policije v to stanovanje, ga je sprejel neznanec, odstranil se iz sobe z izgovorom, da je električni zvonec pokvarjen, med tem pa je sprožil zvezo z bombami, ki je eksplodirala. V stanovanju je tajna policija našla mnogo dokumentov, dinamita in bomb. Napadalec Voskresensky je star 23 let. Šele nedavno je prišel iz Pariza ter se je ponudil policiji za agenta. Priznal je že, da je izvršil atentat po naročilu revolucijskega komiteja. V ruski dumi je bila radi tega atentata živahna razprava. Kadetje so trdili, da je šef tajne policije postal žrtev provokatoričnega delovanja, prokurator apelnega sodišča je pa odgovarjal, da so polkovnika Karpova revolucionarji izvalili v past ter ga ondi zavratno umorili.

Ako še niste, pošljite naročnino!

Vabilo na naročbo.

Sodruge in prijatelje vabimo na novo naročbo, dosedanje naročnike pa, katerim je potekla naročnina koncem meseca decembra, da jo zopet obnové.

„Rdeči Prapor“

izhaja trikrat na teden ter velja

Za Avstro-Ogrske dežele:

za celo leto	K 14.—
za pol leta	„ 7.—
za četrť leta	„ 3.50
na mesec	„ 1.20

Za Nemčijo:

za pol leta	K 7.90
za četrť leta	„ 4.—

Za Ameriko:

za pol leta	K 9.50
za četrť leta	„ 4.80

Obenem prosimo cenjene naročnike, naj priporočajo naš list svojim sodrugom, prijateljem in znancem, naj ga zahtevajo po gostilnah in kavarnah, v katere zahajajo in naj nam pošljejo naslove takih znancev, ki bi ga naročili, če jim ga pošljemo na ogled.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Umetnost in književnost.

: **Gledališka cenzura.** Kranjska deželna vlada je prepovedala uprizoritev izvirne drame «Grča», ki jo je spisal Rikard Svoboda (psevdonim). Cenzura pravi, da se v drami «povečujejo svobodomiselné ideje» in «pomižujejo nauki katoliške cerkve». Imeli smo priliko, čitati rokopis, pa se moramo res čuditi tej čudni modrosti. Glavno vlogo v drami igra pač «svobodomislec» dr. Grča, ki pa nima prav ničesar opraviti s tistimi vsakdanjimi «svobodomislici», katerih poznamo cele kupe. Dr. Grča je mož, ki hoče sam sebi ohraniti svobode misli, pa je prizna tudi vsakemu drugemu in celo obsoja zanašanje svobodomiselnih idej med množico, ki se ni pripravljena za lastno sodbo. Avtor se kaže skrajno objektivnega na obe strani in njegove dispozicije so take, da zadene liberalstvo še več udarcev, kakor klerikalstvo. Da je njegov junak naslikan z veliko simpatijo, je že res, ampak s ponizovanjem katoliške vere nima to nič opraviti. Upati je, da sklene intendantca ugovor proti tej neumevni prepovedi. — Tudi Cankarjevo novo dramo «Hlapci» je deželna vlada izročila cenzurnemu svetu, toraj ima «pomisleke». Klerikalni režim se opaža pri naši slavni vladi res močno. Temu se bo treba odločno upreti, zakaj če imajo na Blewaisovi cesti take piramidalen respekt pred klerikalizmom, se ni treba, da bi se prenesla vsa naša kultura v srednji vek.

: **Opera.** 18. t. m. je ljubljansko gledališče doživelo redek dogodek: Uprizoritev izvirne slovenske opere. Risto Savin, čigar starejše delo «Na straži» je že bilo na ljubljanskem odru, je porabil narodno pesem o Lepi Vidi po Jurčičevem romanu za novo opero. Sestavil si je sam v družbi z drjem. Batko libreto, ki se v glavnih črtah naslanja na roman, izpreminja pa posameznosti z ozirom na tradicionalno razdelitev glasov v operi. Od narodne pesmi je to besedilo že močno oddaljeno; sploh se nam zdi, da je libreto najslabjša stran novega dela. Najbolj moti poslušalca to, da se mu menjajo pred očmi prizori, katerim manjka zveza. Razvoja ni in motivacije ni. Nekdaj se take reči niso zahtevale v operi. Toda namesto starega libreto, ki je imelo le toliko pomena, da je pevec lahko pel besede, prihaja muzikalična drama, v kateri se odpira moderni glazbi novo polje. Najbrže bi bilo tudi Savinovi glazbi koristilo v tem zmislu sestavljeno besedilo. Komponist, katerega številna manjša dela so dobro znana, ima nedvomno tudi mnogo sposobnosti za višje glazbo in prav moderni avtorji so zbudili o njem mnogo sorodnega. «Lepa Vida» kaže, da zna njegova glazba karakterizirati in prav v tem je tuintam res pogurana. Tudi v globočine sega in zadene čute. Ampak včasih se dozdeva, da se sliši le fragment, kjer se pričakuje nekaj popolnega. Menjava milije mu je pač pomagala, vložiti v kompozicijo več pestrosti, ampak trganje prizorov je gotovo nekoliko škodovalo enotnosti. Melodika Savinova se ogiblje vsake banalnosti in sledi plemeniti invenciji; v tem oziru ima opera nekoliko pravih biseroov, katerim bi pristeli zlasti pesem o «Lepi Vidi», barkarolov v drugem dejanju in uspavanko v tretjem. Priznanje, ki ga je žel komponist, je bilo po pravici zasluženno in ga bo gotovo vzpodbudilo, da se še boljše koncentrira in ustvari tedaj še kaj popolnejšega. Uprizoritev je bila v splošnem prav dobra. Pevci kakor tudi orkester imajo prav težke naloge, katerim so bili z malimi kos. Opazalo se je, da se je opera prav pridno studirala. Solisti so vložili najboljše moči, da pribore nevednu delu zmago in so se trušili uspešno. Naslovno ulogo je pela gospa Nordgartova, ki je bila prav dobro disponirana; asistrala sta ji s hvalevredno vneto gda. Vulaković (Anton) in Fiala

(Alberto). V manjših vlogah se dobro opravili svojo dolžnost gd. Bukšek in gđni. Peršlova in Thalerjeva. Ravnal je gd. Benisek, ki si je pridobil tudi za nastudiranje velike zasluge.

Slovensko gledališče. V torek se je prvič uprizorila E. Kristanova drama «Kato Vrankovič», s katero so se sodelujoči igralci ob nemalih težavah pošteno odlikovali. Hvala gre predvsem gđu. Nučiču, ki je novo delo z veliko paznostjo in z dobrim okusom režiral in igral naslovno ulogo z močnimi umetniškimi akcenti in z velikim psihološkim umevanjem. Pridružili sta se mu dami Borštnikova in Wintrova, prva kot brezobzirno strastno, druga kot zivahno in čuvstveno dekle. Izmed gospodov so imeli večje vloge še Verovšek, Bohuslav, Bukšek, Danilo in Skrbinišek, katerim za danes lahko izrečemo pavšalno hvalo; v manjših vlogah so dobro nastopili ga. Bukšekova, Molek, Grom in Peček. Avtor sam je s tem listom pretresno združen, da bi mogli na tem mestu govoriti o njegovem delu. Gledališča je bilo, kakor je že navada ob takih prilikah, bolj slabo obiskano, navzoče občinstvo je pa odlikovalo sodelujoče umetnike z bogatim aplavzom.

Strokovni pregled.

Kovinarji, pozor! Ključavničarji firme Weibl v Ljubljani, Slomškova cesta stavkajo že drugi teden. Noben kovinar naj ne išče dela pri Weibelnu. Vsak naj se poprej informira v Strokovnem tajništvu v Ljubljani, Šelenburgova ulica 6/II.

Strokovne organizacije, pozor! V sredo 29. decembra je seja strokovne komisije v strokovnem tajništvu. Začetek ob 8. uri. Prosim točne udeležbe. Anton Kristan.

Domače vesti.

— **Hrvatski poslanec Supilo** je moral igrati v Friedjungovem procesu posebno, zanj pač nadvse težko ulogo. Na eni prvih razprav je bil zaslišan kot prič baron Chlumetzky, ki je bil nekoč politični uradnik v Dubrovniku. Priča je, da mu je znano, da se je dal Supilo podkupiti pred leti, ko je zastopal še drugo politiko kakor sedaj in sicer zato, da bi pisal v prid avstrijski vladi. Ko ga je Supilo vprašal, kdo da bi ga bil podkupil, ni Chlumetzky hotel odgovoriti, a ko je tudi predsednik ponovil to vprašanje, je dejal: Jaz sem dal Supilu dvesto kron! Razume se, da je ta izjava učinkovala kakor bomba. Tudi se ni čuditi, da je sto in tisoč ljudi verjelo Chlumetzkyemu ter bilo prepričano, da je Supilo podkupljiva duša. S tem, kar se je imelo pravzaprav dokazati v procesu, ni imela ta stvar ničesar opraviti. Če se je Supilo dal enkrat podkupiti od Chlumetzkega, se ni dokazano, da je imela hrvatsko-srbska koalicija stike z belgrajskimi zarotniki in da so njeni člani sprejemali denar iz Belgrada. Ampak taki sugestivni momenti so nevarni, kajti ljudi, ki bi znali strogo ločiti dejstvo od dejstva, ni nikjer preveč, tudi med poretniki ne. Če je vodja koalicije bil enkrat podkupljiv, že površne glave lažje verjamejo, da je bila cela koalicija trajno podkupljiva. Supilo je iz pričanja Chlumetzkega izvajal posledice: izstopil je iz koalicije in popolnoma je ločil svojo stvar od zadeve ostalih tožiteljev, tako da si je vzel tudi drugega pravnega zastopnika. Razprave so se potem precej zavlekle. Kar je imel dokazati Friedjung, ni dokazal; nasprotno: Množili so se argumenti, da so njegovi «dokumenti» ponarejeni in danes bo pač težko dobiti ljudi, ki bi se verjeli v njih pristnost. Toda na Supilu je obležala senca težkega suma. Zdi se pa, kakor da bi se imela tudi ta reč obrniti popolnoma njemu v prid. Izjave mnogih prič so v bolj stranskih rečeh omajale verodostojnost Chlumetzkyjevega pričanja. Zadnji dan se je pa to zgodilo tudi v glavnem vprašanju. Za pričo je bil zaslišan dubrovniški župan dr. Pero Čingrija. Njegova izjava je bila zanimiva. Chlumetzky je bil trdil, da je dal Supilu denar, ko je bil ta prišel od nekega sestanka pri avstrijskem «konfidentu» (po domače spiclu) Kačanskem. Čingrija izjavlja, da Supila ni bilo na onem sestanku, o katerem je govoril Chlumetzky. Opisal je Supila kot skromnega človeka, ki je vodil v tistih časih protisrbske politike in je bil v svojem listu dosleden. Če se hočemo potruditi, da ostanemo do skrajnosti objektivni, lahko rečemo, da vse to še nima absolutne dokazilne moči. Toda sedaj pride še nekaj. Supilov zastopnik dr. Rode predloži sodišču brzojavko, ki jo je dobil od Kačanskega samega in ta javlja, da ni bilo Supila na nobenem sestanku pri njem. Kačanski bo menda še ustmeno zaslišan. Če se potrdi njegova brzojavka, tedaj je izgubila Chlumetzkyjeva trditev, da je dal Supilu denarja, ko je prihajal od sestanka pri Kačanskem, tla pod nogami. In tedaj se obrne vprašanje: Kako je mogel baron Chlumetzky pod prisego trditi nekaj, kar se v važnih posameznostih ne vjema z resnico in je torej v celoti neverjetno? Kaj ga je napotilo na to in — kdo ga je mogel napotiti? ... To vprašanje se pač ne bo reševalo pred sedanjim sodiščem. Ampak senca, ki jo je Chlumetzky vrgel na Supila, ne bo izginila, temveč bo se padla drugam in bo tam obležala, če se ne opravičijo tisti, ki so se je prvi poslužili. . .

— **Jugoslovanski minister** je zopet na dnevnem redu. Složne vidimo liberalce in klerikalce, vsaj toliko, da oboji zahtevajo ministra. In pravzaprav jim ne bi bilo zameriti. V sedanjih razmerah ima buržoazija nalogo vladati, pa se ne najde noben razlog, zakaj ravno jugoslovanska buržoazija ne bi smela biti deležna vladanja. Ampak nekoliko se morajo gospodje vendar razlikovati in srečno so našli predmet za prepir. Klerikalci zahtevajo resortnega ministra, liberalci pa ministra-rojaka. «Slovenski Narod», ki že par mesecev nima nobene politične smeri — tako je n. pr. en dan zahteval obstrukcijo, drugi dan je pa obsojal — se je zadnji čas kar zagrizel v svoje rojasko ministrstvo in da bi dokazal njegovo važnost, pripoveduje, kako se ga boje Nemci, ki bi baje rajši žrtvovali nemškega ministra-rojaka, kakor da bi ga privoščili Jugoslovancem. Da se vedejo meščanski Nemci tako, je že mogoče in verjetno; ampak s tem je le dokazano, da so politični diletantje, ne pa da so rojaki-ministri res kdove kako koristni. Pripoveduje se, kaj je vse uganjal nemški minister Schreiner, pa se misli, da bo tudi jugoslovanski minister vsemogočen nacionalen bog. Ampak Schreiner je pač mogel igrati svojo agitatorsko vlogo le ob Bienertovem sistemu; zakaj je pa češki minister ostal brez pomena? Da hočejo Jugoslovanci imeti zastopstvo v vladi, je prav; ampak koristilo bo to, ako bo kabinet sploh sestavljen internacionalno in bo v njem narodno ravnovesje, ne pa če bo jugoslovanski minister nekakšen privesek vlade. Nam je nazadnje vseeno, kako si gospodje uredijo to stvar; mi ostanemo opozicijska stranka, pa če bi sedeli sami Slovenci v ministrstvu. Zalostno je le, da ne razume meščanstvo niti svoje lastne politike.

— **Kdor se zanima za socialno vprašanje** sploh, za delavsko gibanje, za politične in gospodarske boje našega časa, za mišljenje in stremiljenje delavskega ljudstva, naj naroči «Rdeči Prapor», ki izhaja trikrat na teden in velja za celo leto 15 K za pol leta 7 K za četrt leta 2 K 50 vin. Vaak zaveden delavec mora biti naročen na «Rdeči Prapor».

— **Conjene naročnike**, ki se niso ponovili, oziroma poravnali naročnine za IV. četrtletje, prosimo, da store to takoj, ako nočejo, da se jim list ustavi. Nekateri naročniki sprejemajo ravnodušno list, ne zavedajo se pa dolžnosti, ki jih imajo napram listu. Tudi zaupniki, ki dobivajo po več iztisov lista, so naprošeni, da čimprej odračunajo.

— **Na Silvestrov večer** prirede južni železničarji v Ljubljani domačo zabavo v restavraciji «Internacional» na Resljevi cesti. Začetek ob 8. zvečer. Vstop prost.

— **Vodovje narašča.** Neprestano deževje zadnjih dni že kaže svoje posledice. Vsi potoki in reke so narasle. Tudi Ljubljanska, Sava in pritoki kažejo visoko stanje, prva že 260 m nad normalom. Vsled silnega deževja je ljubljansko barje pod vodo. Tudi na Brezovici je več hiš v vodi, v torek je bila preplavljena celo Tržaska cesta od Orlakovega Franceljsa do mitnice, ker so vsi jarki zamašeni. Ljudje so gredoč v mesto gazili po vodi. Otroci niso mogli v šolo. V stanovanje mitničarja je tudi voda udrla. — V Idriji je nastala velika povodenj. Po šolah je pouk ustavljen. Spodnji del mesta je pod vodo. Hodi se pretrgati grablje. Voda še vedno narašča.

Zadnje vesti.

Strašna železniška nesreča. Praga, 27. decembra. Izmed ponesrečenih, ki so bili prepeljani v bolnišnico v Pardubice, sta umrli še dve osebi, tako da je dosle 13 mrtvih. Bati se je pa, da umrjejo še nekateri ranjenici. (Ta vest se nanaša na strašno železniško nesrečo, ki se je primerila v soboto ob 1/2 10. dopoldne na postaji Uhersko na Češkem (st. E. G. — Družba državnih železnic). Brzovlak, ki prihaja iz Praga, je došel v Uhersko ob 9.30 uri. Tam je že stal tovorni vlak 351 na tiru 2, da je bilo na tiru 1 prostora za brnski brzovlak, ki je prišel ob 9.21 uri. Praški brzovlak se ne ustavlja v Uherskem. Dan je bil meglen, vlak je vozil z brzino 75 km na uro. Ker je semafor kazal prosto progo, se je brzovlak z enako brzino zapeljal v postajo in na enkrat trčil na istem tiru ob stoječi tovorni vlak. Čuvaj pri semaforu je sicer dejal znamenja z roko, ki jih pa strojevodja ni opazil v megli. Ko je bil videl, da stoji na tiru vlak, je sicer izkušal ustaviti stroj, pa se mu ni več posrečilo. S tovrstnega vlaka sta še zadnji čas odskočila strojevodja in kurjač, vlakovodja Matler, ki je bil v službenem vozu, je ubil. Posledice karambola so bile grozovite. Oba stroja in mnogo vozov je močno poškodovanih, nekateri so popolnoma razdejani. Strašne so pa ljudske žrtve. Od obojega so ubiti nadspredovnik Alojzij Strojca, vlakovodja Vaclav Matler in spredovnik Anton Kubik, od potnikov pa Jaroslav Krejčar, Siegmund Bergmann, Adolf Jordan, Ernestina in Klara Ornstein, Marija Vodehnal, Emilia Kantor in Rozalija Kolač. Nesrečo je baje zakrivil 35letni asistent Zejs, ki ni poskrbel, da bi bil semafor kazal zaprto progo. Okrivljenega uradnika so aretirali dve uri po nesreči in izročili sodišču. Pravil je, da se je hotel ubiti, pa ga je zapustil pogum, ko se je spomnil na svojo nesrečno družino. Težko ranjenih je 22 oseb.

Dunaj, 28. decembra. Od ponesrečencev sta umrli v bolnišnici trg. potnik Anton Hofrichter in nadspredovnik brzovlaka Hajduk. Čevljar Theer iz Pardubic je vsled nesreče zblaznel.

Goriški deželni zbor. Gorica, 27. decembra. Danes se je otvoril goriški deželni zbor. Predsedoval je deželni glavar Pajer, ki je sprejel obljube poslancev. Liberalni in agrarni poslanci se niso udeležili seje.

Baron Bienert. Dunaj, 27. decembra. Cesar je danes sprejel barona Bienerttha na daljši avdienci.

Gosposka zbornica. Dunaj, 28. decembra. V gosposki zbornici so poklicani za dedne člane: princ Hohenlohe-Langenburg, grof Hugo Kalnoky, grof Alfons Mensdorff-Pouilly, grof Gothard Trapp, grof Otokar Westfalen-Fürstenberg, grof Karol Zierotin; za do smrtne člane: grof Franc Colloradio-Mannsfeld, profesorja na češkem vseučilišču dr. Jaroslav Goll in dr. Jan Herbačevsky, deželni poslanec grof Adam Goluchowski, dež. poslanec Henrik Janota, bivši minister Vitold Korytowski, baron Maks Kúbeck, profesor Rudol Lieben, Teodor baron Liebig, dr. Leopold Link, poslanik grof Henrik Lützwow, Hugo pl. Noot, grof Anton Pace, opat Bruno Pammer, dež. poslanec baron Parish Senftenberg, dr. Herman Pfaff, profesor dr. Evgen Filipovič, Aleksander Richter, Adolf pl. Schenk, dr. Fran Stibral, general kavalerije grof Aleksander Uexküll Gyllenband, vseuč. prof. dr. Otto Willman in dr. Tadeus Wojciechowski, pisatelj Anton Zeithammer.

Ogrska kriza. Budimpešta, 27. decembra. O božičnih praznikih je Lukač neprenehoma konferiral s strankami. Pogajanje z Justhom je imelo baje ugoden rezultat; največje težave delajo Košutovci, kjer se kaže upliv grofa Apponyja. Včeraj se je Lukač skoraj dve uri pogajal s Košutom. Stopil je tudi z Wekerlejem, Batthanyjem in Nagyjem v stik. Danes je konferiral z Andrašijem in Zichyjem. Novo ministrstvo se imenuje šele po novem letu, da pade odgovornost za neustavni položaj na sedanjo vlado.

Srbaka skupština. Belgrad, 28. decembra. Skupština je sprejela zakon o državnem posojilu za 150 milijonov dinarjev z 93 proti 35 glasovom.

Trgovinska pogodba z Rumunsko. Bukarest, 26. decembra. Včeraj je zbornica s 65 glasovi proti 8 odobrila trgovinsko pogodbo z Avstro-Ogrsko.

Želodčni liker

FLORIAN

je najboljšje krepčilo želodca!

Blizu in daleč
Vse ga pozná,
Kdor ga ima,
Ima zdravje domá!

Ljudska kakovost	liter K 2-40.
Kabinetna kakovost	„ 4-80.
Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.	

Postavno varovano.

Občno konsumno društvo v Zagorju

naznanja svojim članom, da se vrši inventura

1. januarja 1910 v Zagorju in 2. januarja 1910 na Lokah.

Dividendne znamke se pobirajo v Zagorju v društveni sobi in na Lokah v prodajalni

6. januarja 1910.

Člane se prosi, da oddajo ta dan zanesljivo znamke nazaj.

Načelstvo.

Zahtevajte
po vseh gostilnah,
kavarnah in
brivnicah

„Rdeči Prapor“

Vsi, ki se čutilite trudne in slabotne,

ki hočete okrepiti svoje slabotno telo in pojačati svoje pregnane in utrujene živce, ste nervozni, neodločni, bolelni in oslabei zaradi oslabljivih bolezni; vsem doječim materam, dojljam in dojenčcem, če jih ne hranite z materinim mlekom, če hočete imeti čvrste in zdrave otroke, vsem tistim priporočamo živce utrjujoče, okrepujoče in kri tvoreče hranivo, ki se imenuje **Sladin**, t. j. doktorja pl. Trnkoczya sladni čaj. S sladinom se prihrani 50%, na stroških v gospodinjstvu. Vse to dokazujejo tisoči izpričeval. En zavoj 1/4 kg velja 50 vinarjev. Po pošti najmanj pet zavojev. Glavna zaloga lekarna Trnkoczy, Ljubljana. 52—15

Delavski žepni koledar

za leto 1910

je ravnokar izšel.

Cena 80 vin., po pošti 10 vin. več.

Naročila in denar je poslati

Upravi „Rdečega Prapora“ v Ljubljani.

Močenje postelje 30—12

se jamčeno ozdravi takoj. Pojasnila brezplačno. Sporočiti je starost in spol. Tople zahvale. Zdravniško priporočeno.

Zavod „Sanitas“
Velburg P 848 (Bavarsko.)

Restavracija „International“

v Ljubljani, ob Resljevi cesti št. 22
v bližini južnega kolodvora se priporoča.
Točijo se pristna vina in izborna sveže pivo.

Gorka in mrzla jedila.
Na razpolago je lep sončen vrt in salon.
Kegljišče.

Postrežba točna. Cene zmerne.
Na obilen poset vabi **Marija Petrič**
restavratorka.
21—21

H. Suttner

Ljubljana: Mestni trg
razpošila ure, zlatino in
srebrnino na vse kraje sveta,
obrnite se zanesljivo na domačo slovensko
tvrdko. — Veliki novi cenik zastoj.

Novost: Plošnata, tanka, prava
nikelnasta Anker-Roskopf ura na 6
karnov, pokrovi ostanejo vedno beli,
prav natančno 36 ur idoča K 4.50. —
Srebrne ure od 6 K naprej. — Večletno
jamstvo. Ako blago ne ugaja, se denar
vrne nazaj. — Veržice s slov. trakovi:
nikelnasta K 1.20, srebrna K 5.—. 40

Zaloga moke

Vinko Peter **Majdič** Kranj Jarše

v Ljubljani: Emonska cesta 2, v Šiški: Jernejeva ulica 231.
Naročila se sprejemajo v obeh skladiščih in tudi v Ljubljani,
7—2 Dunajska cesta 32. — Telefon šte. 165.

KAREL MEGLIČ

lastnik tvrdke Lavrenčič & Domicelj, žitna trgovina.

AMERIKA

Kdor se za **AMERIKO** zanima
dobi na željo

brezplačno pojasnila za naj-
boljšo vožnjo v Ameriko.

CESARSKI PARNIKI (KAISER-SCHIFFE):

Kaiser Wilhelm II. dolg 215 metrov
Kronprinzessin Cäcilie dolg 215 metrov
Kronprinz Wilhelm dolg 202 metra
Kaiser Wilhelm der Grosse dolg 198 metrov

pripeljejo potnike v 6 do 7 dneh iz Bre-
mena v Novijork.

Odhod iz Bremena vsak torek.

Ti cesarski parniki vozijo edino le iz Bremena; kdor
se hoče voziti na cesarskih parnikih, more potovati
sigurno brez zaprek, ker nima nihče pravice, da bi
mu to zabranil. Vsakemu je dano na prosto voljo, da
sme za svoj denar, na lastne stroške potovati kamor hoče.

F. Missler, Bremen, Bahnhofstrasse 30.

Oprema popotnikov od Bremena v Ameriko, Avstra-
lijo in Afriko. 286 8—8

Najnižje cene! Dobra postrežba!

Delniška družba združenih pivovarov **Zaloc in Laški trg**

Telefon šte. 165.

v Ljubljani

Telefon šte. 165.

izborna pivo v sodcih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠISKI.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Fran Bartl**,

Tiska Iv. Fr. Lampret v Kranju.